

TIL O'RGANISHDA LUG'AT BOYLIGINI OSHIRISH USULLARI

Ergashova Sevinchbonu Alisher qizi

Samarqand Davlat Chet tillar instituti talabasi

Gmail: sevinchbonuergashova@gmail.com

Ilmiy rahbar: **Zubaydova Nilufar Nematullayevna**

Annotatsiya: Ushbu maqola til o'rganishda lug'at boyligini oshirish usullarini yoritadi. Maqola, yangi so'zlarni o'rganish va ularni amaliyotda qo'llashga qaratilgan samarali strategiyalarni taqdim etadi. Har kuni yangi so'zlarni o'rganish, kontekstda o'rganish, audiokontentdan foydalanish, yozish va gapirish mashqlarini bajarish kabi usullar muhokama qilinadi. O'quvchilar uchun til o'rganish jarayonini qiziqarli va samarali qilishga yordam beradigan amaliy tavsiyalar keltiriladi. Maqola, o'rganishni qiziqarli va samarali qilish uchun qiziqarli tavsiyalar bilan to'ldirilgan.

Kalit so'zlar: Til o'rganish, Lugat boyligi, So'z yodlash strategiyalari, O'rganish usullari, Muloqot ko'nikmalari, O'qish va tushunish, Amaliy mashqlar, So'zlarni kontekstda qo'llash, Qayta takrorlash texnikasi, Interaktiv o'yinlar va ilovalar, Maqsadli o'rganish, Tilga botish (immersion), So'zlarni assotsiatsiyalar orqali yodlash, Jadval va reja tuzish, Audio va vizual materiallar.

Kirish Qismi

Ingliz tilini o'rganishda muvaffaqiyatli natijalarga erishish uchun lug'at boyligini oshirish muhim ahamiyatga ega. Keng va boy so'z boyligi tilni nafaqat anglash, balki ifodalash jarayonida ham muhim rol o'ynaydi. So'zlar yordamida fikrlarni aniq va ravon bayon etish, muloqotda ishtirok etish va yozma ishlarni yaratish uchun zaruriy vositadir. Shu bilan birga, lug'at boyligi o'qish va tinglash ko'nikmalarini rivojlantirishga ham yordam beradi, chunki yangi so'zlarni kontekstda o'rganish ularni yaxshiroq eslab qolishga imkon yaratadi.

Asosiy qism

Ushbu maqolada lug‘at boyligini oshirishning turli usullari va strategiyalari keltiriladi. Har kuni yangi so‘zlarni o‘rganish, ularni amaliyotda qo‘llash, turli resurslardan foydalanish va qiziqarli usullar orqali o‘rganish jarayonini qanday samarali qilish mumkinligi haqida ma’lumot beriladi. O‘quvchilar uchun til o‘rganish jarayonini qiziqarli va samarali qilishga yordam beradigan amaliy tavsiyalar keltiriladi. Maqolaning maqsadi, o‘quvchilarga o‘z lug‘at boyliklarini oshirishda yordam berish va ularni ingliz tilini o‘rganish jarayonida muvaffaqiyatga erishishga undashdir.

1. *Har kuni yangi so‘zlarni o‘rganish.* Lug‘at boyligini oshirishning birinchi va eng samarali usuli har kuni yangi so‘zlarni o‘rganishdir. Maqsad qo‘yish muhimdir. Har kuni 5-10 ta yangi so‘z o‘rganish maqsadini qo‘ying. Bu maqsadni amalga oshirish uchun qiziqarli so‘zlar ro‘yxatini tuzing. Yangi so‘zlarni o‘rganishning muhim jihati ularni qayta ko‘rib chiqishdir. O‘rganilgan so‘zlarni kun davomida va keyingi kunlarda qayta ko‘rib chiqing. Spaced repetition (oralig‘i bilan takrorlash) texnikasidan foydalaning, bu yangi so‘zlarni uzoq muddatda eslab qolishga yordam beradi.

2. *Kontekstda o‘rganish.* Yangi so‘zlarni alohida emas, balki ularni jumlalarda yoki matnlarda o‘rganing. Buning uchun kitoblar, maqolalar yoki onlayn resurslardan foydalaning. Kontekstda o‘rganish orqali so‘zlarning ma’nosini yaxshiroq tushunishga yordam beradi. O‘rganilgan so‘zlarni o‘z jumlalariningizda ishlatish ham muhimdir. Bu o‘rganilgan so‘zlarning qo‘llanilishiga qiziqarli kontekstlar yaratadi va ularning ma’nolarini eslab qolish jarayonini osonlashtiradi.

3. *O‘qish va tinglash.* Klassik va zamonaviy asarlarni o‘qishga qiziqarli materiallar tanlang. O‘qish orqali yangi so‘zlar va iboralarni o‘rganishingiz mumkin. Shuningdek, audio kontentlardan foydalanish ham samarali usuldir. Podkastlar, audiokitoblar va filmlar orqali so‘zlarni eshitish yangi so‘zlar qanday ishlatilishini kuzatishga yordam beradi. Ushbu usullar orqali o‘rganilayotgan tilga bo‘lgan qiziqish va qobiliyat oshadi.

4. *Samarali vositalardan foydalanish.* Flashcardlar (kartochkalar) yaratish orqali soʻzlarni oʻrganing. Har bir kartochkada soʻz va uning maʼnosi yozilgan boʻlishi kerak. Anki yoki Quizlet kabi ilovalar yordamida kartochkalar yaratish oson. Ushbu vositalar yordamida soʻzlarni tez va oson oʻrganish mumkin. Onlayn platformalar, masalan, Duolingo va Memrise, oʻrganish jarayonini qiziqarli va samarali qilish imkoniyatini beradi.

5. *Soʻzlarni mavzularga ajratish.* Yangi soʻzlarni mavzular boʻyicha ajratib oʻrganing (masalan, sayohat, oziq-ovqat, ish). Bu usul soʻzlarni osonroq yodda saqlashga yordam beradi. Mavzu doirasida soʻzlarni oʻrganib, keyinchalik oʻsha mavzu haqida yozma ish yoki suhbat tayyorlang. Bu usul oʻrganilgan soʻzlarni amaliyotda qoʻllash imkonini beradi.

6. *Yozuv va gapirish mashqlari.* Kundalik yozish har kuni oʻrganilgan yangi soʻzlar bilan kichik matnlar yoki kundalik yozishga yordam beradi. Bu usul soʻzlarni amalda qoʻllash imkonini beradi. Suhbatda foydalanish: doʻstlar yoki til oʻrganayotgan boshqa insonlar bilan ingliz tilida suhbatlashing. Oʻrganilgan soʻzlarni muloqotda qoʻllash oʻzlashtirishni yaxshilaydi.

7. *Oʻyinlar orqali oʻrganish.* Soʻz oʻyinlari: Scrabble yoki Boggle kabi soʻz oʻyinlari lugʻat boyligini oshirishga yordam beradi. Onlayn soʻz oʻyinlari va viktorinalar orqali oʻrganish jarayonini qiziqarli qiling. Yozma va ogʻzaki viktorinalar oʻtkazish orqali yangi soʻzlarni qayta koʻrib chiqishingiz mumkin. Ushbu oʻyinlar orqali oʻrganish jarayoni qiziqarli va samarali boʻladi.

8. *Tilga shoʻngʻish (immersiya).* Oʻrganayotgan tilni koʻproq ishlatish uchun atrofingizni shu tilga moslang: telefoningiz tilini oʻzgartirish, ijtimoiy tarmoqlarda shu tilda materiallar oʻqish. Ingliz tilidagi dasturlarga, filmlarga va radioeshittirishlarga eʼtibor bering. Bu, tilni bevosita muhitda oʻrganishga yordam beradi.

9. *Tahlil qilish va takrorlash.* Oʻrganilgan soʻzlarni tahlil qiling, ularning sinonim va antonimlarini oʻrganing. Bu usul soʻzning maʼnosini va ishlatilishini

kengaytiradi. O'rganilgan so'zlarni va iboralarni muntazam ravishda takrorlash, ularga ko'proq e'tibor berish va ularni amalda qo'llash orqali yodda saqlashni yaxshilaydi.

Xulosa

Maqolada taqdim etilgan lug'at boyligini oshirish usullari til o'rganish jarayonida muhim ahamiyatga ega. Keng va boy so'z boyligi, tilni samarali ravishda o'zlashtirish uchun zaruriy vosita hisoblanadi. Har kuni yangi so'zlarni o'rganish, ularni kontekstda qo'llash, samarali vositalardan foydalanish va qiziqarli o'yinlar orqali o'rganish — bularning barchasi o'quvchilarni til o'rganishda muvaffaqiyatga erishishga yordam beradi.

Yuqorida keltirilgan usullarni muntazam ravishda qo'llash, o'quvchilarga lug'at boyligini oshirishda katta yordam beradi. O'rganilgan so'zlarni amalda ishlatish va ularni hayotiy kontekstda qo'llash, o'z navbatida, so'zlarni yodda saqlashni osonlashtiradi. Shuningdek, tilga sho'ng'ish (immersiya) orqali o'rganish jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilish mumkin.

Umuman olganda, lug'at boyligini oshirish — bu doimiy jarayon bo'lib, sabr va izchillikni talab qiladi. O'quvchilar, o'zlariga mos usullarni tanlab, o'rganish jarayonini qiziqarli va samara beruvchi qilgan holda, ingliz tilida muloqot qilish va o'qish ko'nikmalarini rivojlantirishda katta yutuqlarga erishishlari mumkin. Shunday qilib, lug'at boyligini oshirish jarayoni har bir til o'rganuvchisi uchun zaruriy va muhim vazifadir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Miller, D. (2018). Strategies for Vocabulary Acquisition. Journal of Language Learning, 12(3), 45-60.
2. Peterson, R. (2020). The Importance of Vocabulary in Language Learning. International Journal of Linguistics, 15(1), 20-35.
3. H S Gafforov, N N Zubaydova Gender and its effect on language acquisition Academic research in educational sciences 2 (5), 217-220, 2021

4. R. A Utkurovich, R. G Utkurovna. "Teaching English Language To Primary Level Pupils At School" Ijodkor O'qituvchi 3 (36), 103-105, 2024
5. A Ziyodullayeva, S Saidabrrova, H Akhmedova "Maktabgacha Va Boshlang'ich Ta'limda Ingliz Tilini Rivojlantirish". Бюллетень студентов нового Узбекистана 1 (5 Part 2), 172-175, 2023
6. N N Zubaydova How to teach vocabulary Nofilolog oliy o'quv yurtlarida chet tilini o'qitishda uchraydgan muammolar ..., 2019
7. M Orzikulova, G Rustamova "Methods Of Improving Speaking Skills For Kids" Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit, 151-154, 2024
8. Smith, J. (2019). The Role of Context in Vocabulary Learning. Journal of Education and Practice, 10(7), 15-25.
9. Sattarova, D. (2024). Siyosiy Muloqotning Pragmatik Aspektlari. Tamaddun Nuri Jurnali, 5(56), 380-383.
10. Sattarova, D. (2024, January). Siyosiy Notiqlikning Milliy Madaniy Va Lisoniy Tahlili (O'zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidenti Ia Karimov Nutqlari Asosida). In Международная конференция академических наук (Vol. 3, No. 1, pp. 5-7).
11. Sattarova, D. (2023). Komunikativ Diskursning Tadqiqot Ob'yekti. Молодые ученые, 1(22), 41-43.
12. Valieva, N. (2022). Marie-Laure Derat, L'énigme d'une dynastie sainte et usurpatrice dans le royaume chrétien d'Éthiopie du XIe au XIIIe siècle. Aethiopica, 25, 258-261.
13. Валиева, Н. (2021). «Житие Лалибэлы»: новые перспективы исследования. Библия и христианская древность, 3(11), 197-214.
14. Valieva, N. (2021). Prof. Geta (t) chew Haile:(approx. 04/19/1931–June 10, 2021). Scrinium, 17(1), 16-19.
15. Valieva, N., & Liuzzo, P. M. (2021). Giving Depth to TEI-Based Descriptions of Manuscripts: The Golden Gospel of Ham. Aethiopica, 24, 175-211.

16. Valieva, N. (2020). The Manuscript Book in the Traditional Culture of Ethiopia, written by Platonov Vyačeslav Michajlovič, 2017. *Scrinium*, 16(1), 410-412.
17. Valieva, N. (2020). Getatchew Haile, The Ethiopian Orthodox Church's Tradition on the Holy Cross. *Aethiopica*, 23, 281-285.
18. Valieva, N. (2019). Nafisa Valieva, The 'Gadla Lālibalā collection of textual units': tradition and documentation. *Aethiopica*, 22, 315-318.
19. Jumayeva, M. (2022). Analysis Of The Views Of Scientists Of The Renaissance, Based On A Unique Approach To Pedagogy And Education And Upbringing. *Science and Innovation*, 1(5), 26-29.
20. Bekzodovna, J. M., & Akbarovna, D. G. (2023). Innovative Methods and Tools in Higher Education. *Science and Innovation*, 2(11), 708-715.
21. Валиева, Н. Ф. Библия И Христианская Древность. Библия И Христианская Древность Учредители: Кожухов Сергей, (3), 197-214.
22. Валиева, Н. А. (2022). Вақф Тушунчаси Ва Тарихдаги Вақф Ташкилотлари Ҳақида. *Oriental Journal of Social Sciences*, 2(2), 107-114.
23. Худайназаров, Ф. (2024). Кичик Бизнес Субъектлари Фаолиятини Ривожлантиришнинг Назарий Асослари. *Iqtisodiyot va ta'lim*, 25(2), 335-340.
24. Xudoynazarov, F. (2023). Islom Moliyasi–Muammolar Va Yechimlar. *Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil*, 1(8), 109-114.
25. Худойназаров, Ф. (2023). Ислом Иқтисодиёти: Ибн Халдун Тавсиялари. *Iqtisodiyot va ta'lim*, 24(6), 351-356.
26. Худойназаров, Ф. (2023). Тўқима Ҳадислардан Ҳадисларни Сақлаб Қолишда Мухаддислар Фаолияти. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3(2), 763-776.
27. Khudaynazarov, F. (2020). Political and Dynastic Relations Of Kievan Rus. *The American Journal of Interdisciplinary Innovations and Research*, 2(08), 55-64.

28. Suleymanova, N. M., & Idiyev, A. R. O. G. L. (2021). Gapning Nominativ Aspekti Va Uning Kommunikativ Jarayoni Haqida. Academic research in educational sciences, 2(12), 805-809.
29. Сулейманова, Н. М., & Абдуллаева, Л. Т. (2017). Имманентный характер синергетических свойств единиц языковой системы. In Инновации В Современном Языковом Образовании (pp. 61-65).
30. Сулейманова, Н. М., & Насруллаев, Ж. Р. О предложении и его номинативном значении. Учёный XXI века, 26.